



## ЕНТЕРИЈЕР ВИНСКОГ БАРА У НОВОМ САДУ

### THE INTERIOR OF THE WINE BAR IN NOVI SAD

Соња Ђордан, Факултет техничких наука, Нови Сад

#### Област – АРХИТЕКТУРА

**Кратак садржај** – Овај рад у својој основи прати методологију атмосфера Питера Цумтора и састоји се од елемената који, на тај начин, генеришу простор и који утичу на посматрача. Архитектонски простор није само простор у буквалистичком, физичком контексту те речи. Архитектура, као и ентеријерска решења, о којима ће овде бити речи, заснована су на прецизном одабиру мобилијара и материјала једног места. Атмосферу, као променљив, неопиљив феномен, који директно утиче и зависи од субјективног карактера, тешко је тачно дефинисати. Овај рад имаће за циљ да се позабави параметрима и основним елементима атмосфере које је установио Питер Цумтор. Ти параметри постаће основа пројекта ентеријера винског бара.

**Кључне речи:** атмосфера, звук, температура, време

**Abstract** – This thesis, in its essence, follows the methodology of the atmosphere of Peter Cumtora and consists of elements that, in this way, generate space that affect the viewer. Architectural space isn't just a space in literal, physical context of that word. Architecture, as well as the interior solutions that will be discussed here, are based on the precise selection of mobilier and materials of a place. The atmosphere, as a variable, intangible phenomenon, which directly influences and depends on the subjective character, is difficult to define accurately. This thesis aim is to address the parameters and basic elements of the atmosphere created by Peter Cumtora and these parameters will become the basis of the wine bar interior project.

**Key words:** atmosphere, sound, temperature, time

#### 1. УВОД

Задатак овог рада јесте прецизније дефинисање атмосфере, као и свих њених параметара. Препознати принципи стварања атмосфере о којима ћемо говорити у наредним поглављима биће примењени у пројекту ентеријера винског бара. Потребно је схватити да пројектовање ентеријера није само пуко улепшавање простора, оно је сложен процес промишљања простора, као и његовог значења. Просторни односи куће, као и атмосфера јесу комплексност која се прожима [1,2].

#### НАПОМЕНА:

Овај рад проистекао је из мастер рада чији ментор је била др Ивана Мишкељин, доцент.

Они посежу велика питања и дубока размишљања о контексту и концепту који једно друго имплицирају и заједно од простора стварају место. Говорећи о атмосфери простора можемо је дефинисати као „стварање простора у који се урањају субјекти и објекти“, Јакоб Беме. Простори стварају звук и светло и то је нешто чиме је појединац обухваћен. Данас се више ти елементи не перципирају са дистанце.

Они постају врло важан детаљ сваког простора и директно утиче на корисника. И сви аспекти сагледавања једног простора, разумевање истог, уз постојање различитих атмосфера, температура, светлости, мрака, звука, тишине, сећања, носталгије и сете једног места - сва ова сазнања заједно утичу на наш однос према једном простору и траже индивидуална осећања према њему. Све ове тезе заједно утичу на нас. Оне диктирају наш однос према месту. Простор захтева емоцију [3].

#### 2. УКРАТКО О АРХИТЕКТОНСКОМ ПРОСТОРУ

Простор није нека посебна категорија оријентације, већ један од аспеката било какве оријентације. Дакле, како Шулиц закључује, треба подвући да је простор само један од аспеката свеукупне оријентације. Да би се оспособио да спроведе своје намере, човек мора да „схвати“ просторне односе, те да их обједини у јединствени просторни концепт. Како Мета Хочевак тврди свако „где“ има своје када и свако „када“ одређено је трајањем [4].

Простор никад није исти. У њему су се годинама одвијале приче, ко зна какве. Свака прича је оставила своје трагове. Таложиле су се на зидовима и тамо остале као какве невидљиве „наслаге“ сећања. Та сећања простора састоје се од времена и хабања. Дакле, потребно је да протекне неко време у неком простору; потребан је догађај да би настало сећање [5,6]. И после првог, уследиће и друго сећање које неће бити исто као оно прво. У оном трећем можда настане носталгија за претходним. И то ће бити леп сусрет носталгија две генерације сећања. Тако простор постаје „амбијент“ и тако се ствара „атмосфера“ коју има сваки простор што сеже из прошлости у садашњост. Те различите атмосфере, о којима говори Мета Хочевак, као и Питер Цумтор, су оне које одлучујуће могу да утичу на догађај и на појединца – посетиоца места [8].

#### 3. ПАРАМЕТРИ АТМОСФЕРЕ ПО ЦУМТОРУ

Атмосфере су за Питера Цумтора оно што успева да утиче на посматрача и „помери“ га у простору. Како

Џумтор тврди- да бисмо стварали квалитетне архитектонске просторе неопходно је да разумемо од којих елемената атмосфера настаје, потиче и зависи. Овај рад у свом корену садржаће неке од Питерових критеријума и водиће се њима до краја истраживања: *звук/ тишина простора, температура простора, оно између смирености и заводљивости, ниво интимности или ти дистанце/размере, светло.*

То су елементи који су неопходни детаљ сваке атмосфере једног простора, елементи које Питер Џумтор наводи као фундаменталне тачке или елементе без којих простор у бити својих разлога не би ни постојао [8].

### 3.1. Атмосфера

Простор је носилац атмосфере и место без ње не постоји. Она је та која утиче на посматрача, која га „помера“, која је разлог посматрачевог осећаја угодности, сигурности, скучености, узнемирености, носталгије, сете, туге и среће. Атмосфера диктира емоцију која је индивидуална и другачија у зависности од корисника места.

Она представља основу онога што простор мора да садржи. „Атмосферу, нешто нематеријално, потребно је превести у материјално, у конкретно обликован простор који ће као виђени простор бити носилац замишљене атмосфере и као такав препознатљив“ [4].

#### 3.1.1. Температура простора

Температура потиче, као и звук, од материјала које користимо у ентеријеру, али температура није само физичка карактеристика места. Она утиче и на наш психолошки доживљај простора. Температура је и у додиру, мирису, звуку и у слици.

#### 3.1.2. Звук простора

Простор је као велики инструмент који скупља звукове, појачава/утишава их како би их на крају емитовао. Оно што формира звук простора су облик просторије и материјали присутни у њој. Уколико бисмо елиминисали људски жамор и сву осталу буку, простор би и даље имао своју звучност, а та, поменута звучност чини га живим. И на крају, после свега, после свих звукова једног простора и када помислимо да више не преостаје ништа, увек остаје поетичан звук тишине испуњен сећањима.

#### 3.1.3. Тишина простора

Ништа нам не даје толико осећање безграничних простора као тишина. Шумови дају простору пространство боје и некакво звучно тело. Њихово одсуство оставља потпуну чистоту и зато нас у тишини обузима осећај просторног, дубоког и бескрајног. Не зна се више где је права тишина, да ли у широком свету или у неизмерној прошлости. „Мирис тишине је тако стар.“

И ко зна каквих се све тишина сећамо у животу, све старијем, у коме се никада млађи нећемо срести. И тишина има свој звук. Некада је гласна, некада је

тиха. Ако се сећамо часова у углу, сећамо се једне тишине, једног ћутања мисли.

#### 3.1.4. Светлост и тама

Светло на посебан начин побеђује простор, површине, текстуре и материјале. Оно је управо елемент који доводи ствари до екстазе. Својом јачином или пак, својом пригушеношћу даје интересанте нијансе поезике и драматике места. Оно шири, оно ушушкава простор, подржава радост, сету, трагедију или романтику. Без светла ништа од претходно наведеног не би било могуће. Осветљен простор је потпуно другачији од неосветљеног.

Простор постаје другачији. Светлост мења простор, постаје огроман, постаје висок, постаје пријатан, па опет мали, интиман, па застрашујући и насилан. Сенка предмета дефинише предмет, његову околину и мери време. Сенка је та која највише говори о простору и атмосфери. Дакле, када нема предмета нема ни сенке предмета, стога, сенка означава предмет јаче од самог предмета.

### 3.2. Интимност и простори – између смирености и заводљивости

Поетични живот места не састоји се само од прсте игре димензија. Поетика није геометријска. Башлар сматра да је и ван сећања, родна кућа физички у нама забележена. Она је група навика. Стога, и после двадесет година, упркос свим анонимним степеницама, ми бисмо поново пронашли рефлексе „првог степеништа“ и не бисмо се саплели о онај један, мало виши степен. Дакле, ми смо дијаграм функција становања у кући и све су куће варијација једне основне теме. Свако од нас има своје сећање изгубљено у сенци нечег даљег од праве прошлости. Простори које волимо неће увек да буду затворени. Они се шире. Могло би се рећи да се лако преносе на друга места, у друга времена, у разне планове снова и сећања. Гласови, глас прошлости, друкчије одјекују у великој соби, а другачије у малој. Благ мириси који се задржавају у празним собама, остављају ваздушаст печат на сваку собу куће из сећања. И ту настаје Џумторова температура једног места, ноте смирености и заводљивости; сведочанства префињене психологије у екстремној тананости сећања. Сваки простор има своју драматургију која утиче на то колико времена ће корисник провести крећући се од једне тачке до друге и архитекта је овога свестан. Он је тај који одлучује да ли ће његови простори да пруже потпуну слободу корисницима или ће, пак, дискрентно да их усмерава ка одређеном циљу.

### 3.3. Простор као празнина или ти љуштура за ентеријерско уређење

Обликовање простора означава обликовање „празног“ простора између појединих материјалних елемената, или обликовање „празнине“ унутар љуштуре. Празнину Мета Хочевар назива „негативан“ простор на- супрот материјалима који ту празнину ограничавају и зове их „позитиван“ простор. То значи да љуштури

или њеним елементима не тражимо форму, него тражимо “празнину” која је простор догађаја и ограђује је одговарајућим материјалом. Тако обликујемо “празнину” која је полигон догађаја, развучен између појединачних просторних “ограничења” која тај простор ствара и одређује. Празан простор је на извешан начин увек пун напетости. Он је онај који изазива, онај који не допушта помирење, агресиван је, пун енергије, очекивања и снаге.

Увек нешто предсказује. Догађаји у таквом простору увек су на посебан начин драматични. Простор понекад води догађај, диктира га и не допушта му да се заустави. Међупростор је увек простор конфликта, на свој начин трагичан простор, простор дилеме, сумње. Другачије се осећамо у просторима другачијих размера; у просторима који су знатно већи од нас, који су задивљујући или пак застрашујући или, опет, у скученим просторима, ниским који нас притискају, гуше или чине да осетимо виши степен интимности. Под нивоима интимности,

Џумтор наводи и подразумева удаљеност човека од човека у простору. Да ли у природи осетите страх или слободу? Или, да ли у гужви осећате нелагодност, усамљеност, заштићеност или повезаност [8]?

#### 4. ПРОЈЕКАТ ЕНТЕРИЈЕРА ВИНСКОГ БАРА

Објекат се налази у самом центру Новог Сада, у Змај Јовиној улици, поред Католичке порте. Значајан моменат овог рада јесте представљање варијације на тему пригушења осветљена, игре светлости и мрака, која се поиграва са различитим нивоима интимности. Постоје одређена правила редоследа испијања вина и ово ентеријерско решење их се, по својој просторној структури, придржава. Дефинисан унутрашњи простор добија архитектонску форму која својом конкретном композиционом компонентом ствара тај простор, а својом композиционо обликованом компонентом од тог простора твори хармоничну целину. Дакле, вински закони налажу – бело вино се увек пије пре црвеног, суво пре слатког.

##### 4.1. Концепт

Основни концепт овог пројекта јесте визуелна подела простора на подцелине које ће припадати различитим врстама и сортама вина. Дуж централног дела објекта постављено је доминантно једнокрако степениште које ствара текући простор и диктира кретање корисника по истом. Текући простор подељен је диспозицијом мобилијара на подпросторе – *сегменте* – испуњене винима на основу фундаменталних подела вина. Како се бело пије увек пре црвеног – галерија белих вина налази се у призељу, што имплицира да је галерија црвених на следећој етажи. Овај простор није само вински бар, то је галерија вина која посетиоце увлачи и нуди своју причу уз различите атмосфере које, већ поменути, подпростори нуде. Уласком у кућу може се приметити слободан и празан простор који је као такав у циљу квалитетног просторног сагледавања читавог објекта.

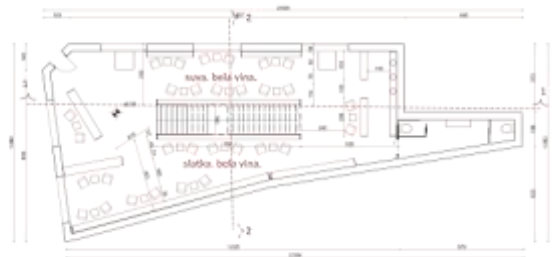
Са улазних врата пружа се перцепција која омогућава сагледавање суштине простора, подпростора и

њихових односа, као и индискретног степеништа које води на следећу етажу. Тренутна просторна композиција није коначна. Простор се мења. Ко седи за столовима овог бара и у каквом амбијенту? На њој морам дуго и комфортно седети. Простор је нежан. Мобилијар комфоран. Осветљење пригушено. Амбијент је целовит.

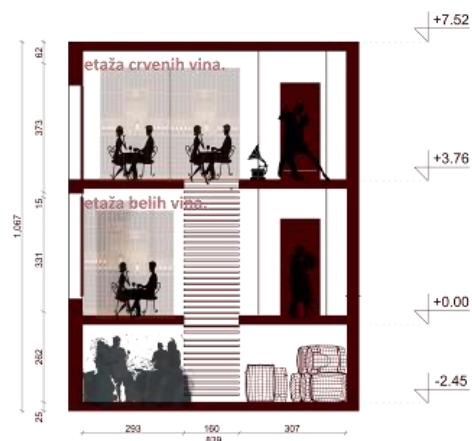
##### 4.2. Форма и материјализација

Интервенцијом у простору је, у једној мери, испоштована тренутна, затечена, форма објекта. Нису увођени нови фасадни нити преградни зидови, интервенција је очувала постојећу диспозицију зидова и стубова, али не и степеништа. У овом објекту постојала су степеништа на две позиције, уклоњени су и постављено је једнокрако степениште у централном делу. Оно показује доминацију, диктира кретање корисника и визуелно дели простор на два главна подпростора.

Поменути подпростори су визуелно подељени постављеним мобилијаром на још већи број подцелина који умножавају нивое интимности и пружају различите атмосфере зависне од пригушених атмосфера, материјала и елемената [9]. Дакле, диспозиција мобилијара дефинише тренутне границе које стварају подпростори у укупном текућем простору, али тренутна просторна композиција, по идејном решењу, није коначна! Простор се мења. Мобилним мобилијаром могуће је мењати односе између подпросторних целина у зависности од потребе догађаја, његових апетита као и самих корисника.



Илустрација 1. Основа приземља



Илустрација 2. Пресек 2-2



Илустрација 3. Просторни приказ

Мрежа затечених прозора сачувана је у целости – ентеријер бара постаје излог. Подну облогу сачињавају керамичке, тамно браон, плочице. Полице, степениште и столови су од дрвета. А вина из неких ранијих берби.

## 5. АТМОСФЕРА ДАНАС - КАО ПРОДУКТ КУЛТУРНЕ ИНДУСТРИЈЕ

„Уметност која је најближа филму је архитектура.“

Архитектура је, као продукт културе и индустрије, под утицајем владајућих друштвених механизма. Фотографија и филм као основе доминантог, визуелног света друштва спектакла имају везу са архитектуром. Стога, фотографија је имала значајну улогу у формирању погледа ка простору, она у циљу дистрибуције и репрезентације архитектуре ствара нову реалност. Употреба фотографије временом је довела до све већег доминирања визуелних аспеката архитектуре. Она је омогућила фрагментацију и рашчлањавање архитектонске форме.

Технике као што су увећавање и исецање довеле су до фрагментираниог перципирања делова архитектонске форме које су презентоване независно од целине и та њихова представа у медијима путем слике, представља квалитет сам за себе, независно од куће као уметничког дела. Дакле, нови медији створили су и нову реалност чији визуелни квалитети нису нужно рефлектовали просторне квалитете физичког простора и на тај начин мењају поглед на архитектуру.

## 6. ЗАКЉУЧАК

Архитектура је место, а доказ за њено постојање су време и догађај, јер „*све што се деси, мора се десити негде*“. Њена фундаментална улога јесте пружање егзистенције, али не само у оном пуком физичком смислу. Простор је испуњен траговима неког ранијег времена, у њему су остали трагови претходних догађаја, претходних ствари. Набијен је емоцијама и он јесте осећајни простор, засићен је осећањима до свих својих ивица, али није и затрпан истим. Кутак, рупа, угао, ништа није истински празно.

Место је као *заувек*, време у њему осећамо као трајање, као стање – оно има душу. Оно шапуће о прошлости живећи садашњост. И просторово раније „*ја*“ видно постоји у просторовом „*данас*“. Оно не крије своје раније време, него га дискретно показује и на тај начин утиче на тренутност. Сва наша сећања

десила су се негде, у једном простору и у једном тренутку времена. Оно што остаје после јесте баршунаста имагинација на прошлост уоквирена ливадам, небом, зидовима, таваницом, стубовима, укратко *местом* где се догађај, претворен у сећање, десио. Он је обојен различитим бојама у зависности од карактера емоција које су се *ту* одиграле. Место из прошлости захтева емоцију, каква год она (емоција) била, увек постоји. Сувишно је настављати неку слику и сувишно је задржавати је – за нас је довољно да она постоји.

У архитектури је време бивања у поједином објекту односно време употребе појединог објекта неограничено дуго.

У архитектури обликујемо простор који ће некоме и нечему стајати „на располагању“, који ће када нам буде потребан бити тамо, а биће тамо и онда када нам не буде потребан.

Не знамо да ли ће се људи у њему разумети, волети се, или препирати. Не знамо ни који људи ни када, не познајемо њихове приче које ће се одвијати у тим просторима. Зато архитектура мора да умирује, да пружа осећања сигурности и удобности. Архитектура је нека врста посуде мира, простор који измирује, који не подстиче конфликте, који је оно што јесте и што ће бити. Архитектура је простор помирења. И све. Негде.

## 7. ЛИТЕРАТУРА

- [1] Норберг – Шулц, Кристијан: Егзистенција, простор и архитектура, Грађевинска књига, Београд, 20006.
- [2] Хајдегер, Мартин: Грађење, становање, мишљење, Платон, 1999.
- [3] Башлар, Гастон: Поетика простора, Градац, 2005.
- [4] Хочевар, Мета: Простори игре, Југословенско драмско позориште, Београд, 2003.
- [5] Хокинг, Стивен: Кратка повест времена, copyright, 1988.
- [6] Вирилио, Пол: Критични простор, Градац, 2006.
- [7] Динуловић, Радивоје: Идеолошка функција архитектуре у друштву спектакла
- [8] Zumthor, Peter: Atmospheres
- [9] Christian Norberg-Schulz, Genius Loci: Towards a Phenomenology of Architecture, London, Rizzoli, 1991.

## Кратка биографија:



**Соња Ђордан** рођена је у Новом Саду 1994. године. Основне академске студије завршила је 2017. године на Факултету техничких наука. У Новом Саду из области Архитектура и урбанизам. Исти године уписује Мастер академске студије, модул Архитектонско и урбанистичко пројектовање.